

การประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา

The Application of Mettā Solve The Problems of

Lottery Sales Overprice

สุนันtha เลียงธนะฤกษ์

Sunandha Leangdhanarerx

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: komsanleang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ (1) เพื่อศึกษาปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทย (2) เพื่อศึกษาเมตตาในพระพุทธศาสนา (3) เพื่อศึกษาการประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา มีระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากเอกสารงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาโวหาร มีผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ ดังนี้

สลากกินแบ่งรัฐบาล เริ่มแรกขายเพียงใบละ 1 บาท แล้วทำการปรับราคาขายเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งปัจจุบันขายอยู่ที่ราคาใบละ 80 บาท โดยภาพรวมแล้วการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลมีการขายเกินราคา ซึ่งปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทยนั้นมี 5 ประการ คือ (1) การขายปลีกเกินราคา (2) การขายเลขชุด (3) การแลกเปลี่ยนสลาก (4) การขายเลขประกบ และ (5) การขายส่งยกเล็ม โดยที่การขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคามีสาเหตุมาจากการขาดเมตตา ซึ่งเมตตาในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความรัก ที่มีสายใยแห่งความปรารถนาดี และมิตรไมตรี เมตตาสามารถแบ่งออกเป็น 6 ประการ คือ เมตตาพรหมวิหาร เมตตาในอัปมัญญา เมตตาในสาราณียธรรม เมตตาในทศบารมี เมตตาในเบญจธรรม และเมตตาในอารักขกรรมฐาน จากการวิจัย พบว่าในการประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคามี 3 แนวทาง คือ (1) แก้ปัญหาการขายปลีกเกินราคาด้วยเมตตาพรหมวิหาร (2) แก้ปัญหาการขายเลขประกบด้วยเมตตาในเบญจธรรม และ (3) แก้ปัญหาการขายเลขชุด, การแลกเปลี่ยนสลากและการขายส่งยกเล็มด้วยเมตตาในสาราณียธรรม

คำสำคัญ: เมตตา, แก้ปัญหา, สลากกินแบ่งรัฐบาลขายเกินราคา

Abstract

In this article, three objectives, 1) to study the problems of Lottery sales overpriced. 2) to study Metta in Buddhism, and were made. 3) to study the application of Metta to solve the problems of lottery sales overpriced, This is a qualitative research studying documentaries deep interview, and observation non-participatory result was found that:

The first lottery tickets sold per 1 baht for the current 80 baht and sell overpriced. The problems of lottery are of five types, namely:- (1) retail overpriced, (2) dovetail overpriced, (3) setting number sale, (4) wholesale, (5) exchange sale. Metta by nature means love, good wishes, and friendship. Metta are of six types: (1) Metta in Brahnavihara, (2) Metta in Appamañña, (3) Metta in Saraniya Dhamma, (4) Metta in Dasapa rami, (5) Metta in Pañca – Dhammas, (6) Metta in Arakkha – Kammatthana. The application of Metta for solving the problems of lottery sales overpriced referred to five types: (1) the Metta in Brahnavihara applied for preventing the problems of the retail overpriced, (2) the Metta in Pañca – Dhamma applied for preventing the problems of the Dovetail, and (3) the Metta in Saraniya Dhamma applied for preventing the problems of the setting number sale, Wholesale and Exchange sale.

Keywords: Metta, Solving the problems, lottery sales overpriced.

บทนำ

สลากกินแบ่งรัฐบาล หรือลอตเตอรี่ (Lottery) มีชื่อที่นิยมเรียกกันทั่ว ๆ ไปว่า “หวย” เพราะว่ามีเดิมพันที่รัฐจัดจำหน่ายในรูปของหวย ก. ข. ซึ่งเริ่มต้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2375 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร. 3) ได้โปรดเกล้าให้ตั้ง “โรงหวย” ขึ้นมาในประเทศไทย โดยการให้สัมปทานแก่เอกชน ผู้รับสัมปทานเรียกว่า “ขุนบาล” จนกระทั่งในช่วงก่อนพ.ศ. 2459 ประชาชนพลเมืองโดยมากได้พากันลุ่มหลงในการเสี่ยงโชคลาภด้วยหวย ก. ข. ในคราวเทศกาลออกพรรษาของทุก ๆ ปี จะได้เห็นชาวชนบทพากันลั่นไหหล่นำเงินเข้ามาทุ่มเทแทงหวย ก. ข. ในกรุงเทพมหานครอย่างล้นหลาม แต่การเสี่ยงโชคด้วยหวย ก. ข. นั้นได้นำพาความหายนะมาสู่ผู้มัวเมาหลงเล่นโดยไม่รู้สีกตัว ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร. 6) ทรงพิจารณาถึงความเสื่อมโทรมแห่งราชนครของพระองค์ที่ดำเนินไปในทำนองนี้ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศยกเลิกโรงหวยเสียเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2459 แม้ว่ารายได้ในโรงหวย ก. ข. จากขุนบาลนี้ สามารถนำเงินเข้าสู่ท้องพระคลังได้ปีหนึ่ง ๆ นับจำนวนรวม 10 ล้านบาท แต่ทว่าพระองค์ก็ยังได้ทรงสละเสียอย่างง่ายดายเพราะได้ทรงเห็นเภทภัยอันตรายแก่ปวงประชาราษฎรไทยในทางอ้อมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เริ่มแรกโรงหวยตั้งอยู่ในกำแพงเมืองใกล้สะพานหัน แล้วย้ายมาอยู่ที่หน้าวังบูรพาภิรมย์ ตั้งอยู่ที่นี้เรื่อยมาจนในพ.ศ. 2415 สมัยรัชกาลที่ 5 ได้เกิดเพลิงไหม้จึงย้ายโรงหวยมาอยู่ใกล้ประตูสามยอดตลอดจนกระทั่งเลิกการเปิดโรงหวย รวมเวลาของกิจการโรงหวยตั้งแต่เริ่มมีจนกระทั่งเลิกนับได้ 81 ปี (ศรีสุ, ม.ป.ป: 31-32)

สลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นมีชาวอังกฤษชื่อว่า “ครูอาลบาสเตอร์” เป็นผู้นำลักษณะการออกรางวัลสลากแบบยุโรปมาเผยแพร่เป็นคนแรกโดยเรียกว่า “ลอตเตอรี่” ซึ่งเริ่มต้นมีขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) ในระยะแรกนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการหารายได้บำรุงการกุศล และได้มีการออกลอตเตอรี่ในวาระพิเศษอีกหลายครั้งเพื่อเป็นการบำรุงสาธารณกุศล จนกระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ได้ให้มีการออกลอตเตอรี่เป็นประจำ ดำเนินกิจการโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล สังกัดกระทรวงการคลังจำหน่ายฉบับละ 1 บาท ปีกละ 4 งวด ต่อมาได้พิมพ์ฉบับละ 40 บาท ออกจำหน่ายเดือนละ 2 ครั้ง ทุกวันที่ 1 และ 16 ของเดือน และตั้งแต่งวดที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2560 เป็นต้นไปจนถึงปัจจุบัน ได้เปลี่ยนราคาเป็นฉบับละ 80 บาท สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลแม้เป็นรัฐวิสาหกิจ แต่ “สินค้า” ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นสินค้าที่เป็นการพนันอยู่ในตัวที่ใช้แรงงานมนุษย์เดินเร่ขายหรือตั้งแผงขายผู้ที่ต้องการจะขายต้องขออนุญาตจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลก่อน ทั้งนี้โดยภาพรวมได้มีการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาซึ่งสามารถแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 5 กรณี ทั้งการขายปลีกสลากเกินราคา การขายสลากเลขชุด การแลกเปลี่ยนสลาก การขายสลากเลขประกบ และการขายส่งสลากยกเล่ม โดยที่ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาแต่ละปัญหาเหล่านี้ เกิดจากการขาดเมตตา

เมตตา เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่มีอยู่ในจิตใจของทุกคนเป็นความรัก ความปรารถนาดีและมิตรไมตรีที่มีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายในฐานะเพื่อนร่วมโลกเดียวกัน เมตตาเป็นเรื่องของจิตใจโดยแท้เมื่อมีจิตใจที่มีเมตตาด้วยกันได้ทุกคนและก็มีอยู่อย่างยั่งยืนด้วยกันทุกคน เพราะไม่เป็นการต้องลงทุนลงแรงอย่างใดเลย (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2527: 3) ขณะที่เมตตาเกิดขึ้นนั้นจิตอ่อนโยนด้วยความมีไมตรีด้วยความรู้สึกเป็นมิตร ความสนิทสนม ความเกื้อกูล ความนำประโยชน์สุขมาให้ (สุจินต์ บริหารวนเขตต์, 2539: 3-4) เมตตาในพระพุทธศาสนานั้นมีทั้งหมด 6 ประเภท คือเมตตาในพรหมวิหาร เมตตาใน อปัมมัญญา เมตตาในสาราณียธรรม เมตตาในทศบารมี เมตตาในเบญจธรรม และเมตตาในอารักขกรรมฐาน อานิสงส์ของการเจริญเมตตา มี 11 ประการ ดังนี้ 1) หลับเป็นสุข 2) ตื่นเป็นสุข 3) ฝันดี 4) เป็นที่รักของ คนอื่น 5) เป็นที่รักของอมนุษย์ทั้งหลาย 6) เทวดาคุ้มครอง 7) ไฟ ยาพิษ ศาสตร์ไม่กล้ากราย 8) จิตตั้งมั่นโดยเร็ว 9) สิ้นหน้ผองใส 10) เป็นผู้ไม่หลงใหลทำกาละ 11) เมื่อแห่งตลอดคุณอันยิ่งจะเป็นผู้เข้าถึงพรหมโลก (ช.ป. (ไทย) 31/22/460) จากความหมายและอานิสงส์ของเมตตาจะเห็นได้ว่าในการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น ผู้ที่ขายสลากฯ สามารถน้อมนำเมตตามาประพฤติปฏิบัติเพื่อความเป็นสิริมงคลและความเจริญรุ่งเรืองในการขายสลากฯ และอยู่ในวิสัยที่ผู้ขายสลากฯ สามารถทำได้ทุกคน ผู้ที่จิตใจเต็มเปี่ยมไปด้วยเมตตานั้น ย่อมมีคำพูดและการกระทำที่ประกอบไปด้วยเมตตา (พระมหาบุญเรือน ปภังกร (พิลาพันธ์), 2542: 131) ดังนั้นในปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาทั้ง 5 ประการนั้น สามารถนำเมตตาทั้ง 6 ประเภทดังที่ได้กล่าวมาแล้วมาวิเคราะห์ว่าในแต่ละปัญหานั้นเกิดจากการขาดเมตตาในประเภทใดบ้าง จะได้น้อมนำแนวทางการประยุกต์ของเมตตาในส่วนของแต่ละปัญหาที่ขาดเมตตาในแต่ละประเภทนั้น ๆ มาวิเคราะห์หาแนวทางในการประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา

ในการวิจัยนี้ได้คาดหวังว่าจะได้ข้อค้นพบทั้งในส่วนของประวัติความเป็นมา ประโยชน์ ปัญหา การขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทย และความหมาย ลักษณะ ประเภท อานิสงส์ หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง

พัฒนาการของเมตตาในพระพุทธศาสนา รวมไปถึงปัญหาการขายแต่ละประเภทที่ขาดเมตตา แนวทางการนำเมตตามาแก้ปัญหา การปรับใช้เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาทั้ง 5 ประเภท ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับการน้อมนำเมตตาไปปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา และสามารถนำเมตตาไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการค้าขายประเภทอื่น ๆ ได้ด้วยดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาเมตตาในพระพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยวิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documents) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interviews) และการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ (Non-participants observation) ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทย และเมตตาในพระพุทธศาสนา

2. ทำการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการเพื่อดูสภาพการด้านราคาขายของสลากกินแบ่งรัฐบาลและแนวความเมตตาของผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร ดังนี้ (1) ในเขตมีนบุรี ที่ตลาดมีนบุรี และหน้าศูนย์การค้าเสียงสมบุรณ์ (2) ในเขตบางกะปิ ที่ตลาดบางกะปิ (3) ในเขตหนองจอก ที่ตลาดหนองจอก และตลาดอมรทรัพย์ (4) ในเขตพระโขนง ที่ตลาดอ่อนนุช และตลาดสุขุมวิท 101 (5) ในเขตทวีวัฒนา ที่ตลาดจตุจักร (6) ในเขตคลองเตย ที่ตลาดคลองเตย และตลาดลานตัวหนอน

3. ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 6 รูปคน ได้แก่ (1) พระมหาบุรณะ ชาตเมโธ, ดร. หัวหน้าฝ่ายคัมภีร์พุทธศาสตร์ กองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2) พระมหากฤษณะ ตรุโณ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (3) ผศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ อาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (4) รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (5) ดร.วีรชาติ นิ่มอนงค์ ผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา คณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (6) ดร.บุญเลิศ โอฐสุ ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วรวบรวมข้อมูลทั้งหมด มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคามี 5 ประการ คือ การขายปลีกเกินราคา การขายเลขประกอบ การขายเลขชุด การขายส่งยกเล่ม และการแลกเปลี่ยนสลาก ซึ่งปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่เกิดจากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทยเหล่านี้ เกิดจากการขาดเมตตา ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานในจิตใจของทุกคนที่ทุกคนพึงมีและพึงปฏิบัติ

การแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา สามารถนำไปสู่การขายสลากฯ ตามราคาที่ประกอบไปด้วยเมตตา โดยมีการประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาอยู่ 3 แนวทาง ได้แก่

1. เมตตาพรหมวิหาร แนวทางการแผ่ไปสู่สรรพสัตว์ เป็นหลักธรรมที่เป็นไมตรีและการผูกมิตร เป็นมิตรได้กับทุกคนแม้กับศัตรู
2. เมตตาในสาราณียธรรม แนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นหลักธรรมที่แสดงถึงประโยชน์ความเกื้อกูลเกื้อหนุน
3. เมตตาในเบญจธรรม แนวทางการบำเพ็ญและเกื้อกูลแก่การละเว้นการฆ่าเบียดเบียน เป็นหลักธรรมที่แสดงถึงความเอ็นดู ปกป้องคุ้มครอง

การประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา จึงถือได้ว่าเป็นแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้มีการขายที่ประกอบไปด้วยเมตตา ด้วยความรัก ที่เป็นธรรมชาติแห่งความรักที่มีสายใยความปรารถนาดีและมิตรไมตรี สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแยบยล ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มีคุณภาพอยู่ในตัว โปร่งใส ไร้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยขอเสนอการรื้อฟื้นวิถีการใช้เมตตาตามประเพณีปฏิบัติ เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้เมตตาในการขายสลากกินแบ่งรัฐบาล คือ

1. หลักการในการทำกำไรที่ประกอบไปด้วยเมตตา
2. หลักการประกอบอาชีพค้าขายที่ชอบธรรมด้วยเมตตา

อภิปรายผล

1. ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทย

ความเป็นมาของสลากกินแบ่งรัฐบาล

ความเป็นมาของสลากกินแบ่งรัฐบาล เริ่มมาจากในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.3) พ.ศ. 2375 เกิดภาวะเศรษฐกิจไม่ดี คนเอาเงินไปฝังดินไว้มาก เพื่อแก้ปัญหาเรื่องนี้ พ.ศ. 2378 ได้โปรดเกล้าให้ “จันท” ตั้งโรงหวยดำเนินการออก “หวย ก. ข.” ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.6) ได้โปรดเกล้าให้ยกเลิกกิจการสัมปทานโรงหวย (ศรีสุ, ม.ป.ป: 31-32) ในส่วนของสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้เริ่มพิมพ์จำหน่ายเป็นครั้งแรกในพ.ศ. 2417 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) โปรดเกล้าให้กรมทหารมหาดเล็กพิมพ์จำหน่าย ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2560 สมัยร.6 ได้โปรดเกล้าให้สภา รักษาติแห่งประเทศอังกฤษพิมพ์สลากฯ จำหน่าย และในพ.ศ. 2566 ได้จำหน่าย “ลอตเตอรี่เสือป่าล้านบาท” ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพ.ศ. 2476 เป็นช่วงภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลมีการ

ออก”ลอตเตอรี่รัฐบาลสยาม” และ“สลากกินแบ่งรัฐบาล และต่อมาได้มีการโอนกิจการสลากฯ ทั้งหมดมาดำเนินการโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล สังกัดกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2482 เริ่มต้นเป็นยุคที่สลากกินแบ่งรัฐบาลเริ่มดำเนินการอย่างจริงจังจนกระทั่งปัจจุบัน (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2561)

ประโยชน์จากสลากกินแบ่งรัฐบาล

สลากกินแบ่งรัฐบาล (Lottery) หรืออีกชื่อหนึ่งที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันอย่างไม่ทั่วไประยะ “หวย” หมายถึงแผ่นสลากที่ได้ผ่านการรับรองจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยในสลากจะมีตัวเลข 6 หลักเป็นตัวกำกับในการตรวจรางวัลทุกวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือนที่มีการออกรางวัล ซึ่งประโยชน์ของสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นมีมากมายหลายด้าน และได้ปรากฏให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมทั่วไป มีการนำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือสังคมในด้านการศึกษาและกีฬา การสังคมสงเคราะห์ ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การแพทย์และสาธารณสุข เพื่อเป็นการคืนความสุขให้กับประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย และคืนกำไรให้สังคม ในทุก ๆ ช่องทาง ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ทำให้โลกสวยงามน่าอยู่ (รัตพงษ์ สอนสุภาพ และคณะ, 2554: 38) นอกจากนี้การซื้อสลากนับได้ว่าเป็นความบันเทิงหรือความสุขที่ได้จากความคาดหวังที่จะถูกรางวัล อีกทั้งยังมีผลต่อการจ้างงานคือทำให้เกิดอาชีพผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลรายย่อยซึ่งมีทั้งบุคคลธรรมดาและผู้พิการที่เดินเร่ขายหรือตั้งแผงขาย

ปัญหาที่เกิดจากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทย

ในการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น สลาก 1 ชุด มี 1 ล้านฉบับ ฉบับละ 80 บาท ซึ่งมีการขายอยู่ที่ราคาใบละ 80 บาท จะมีบ้างก็เป็นส่วนน้อยที่ขายเกินกว่าราคา 80 บาท การขายเกินราคาได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านพฤติกรรม 5 ประการดังนี้ (1) การขายปลีกเกินราคา เป็นการขายสลากฯ เป็นใบ ขายครั้งละ 1 ใบ ด้วยราคาที่เกินกว่าราคาที่ได้กำหนดไว้ในสลากฯ 80 บาท (2) การขายเลขประกบ เป็นการขายสลากฯ เป็นคู่ ขายครั้งละคู่หรือ 2 ใบ ในราคา 160 บาท โดยการนำเลขสวยๆ หรือเลขขายดีมาประกบขายคู่กับเลขไม่สวยหรือขายยาก แต่ถ้าลูกค้าต้องการซื้อเพียงคู่เดียว ก็จะขายเลขไม่สวยในราคากำหนดที่คู่ละ 80 บาท และขายเลขสวยในราคาเกินกำหนดที่คู่ละ 100 บาท (3) การขายเลขชุด เป็นการขายสลากโดยการรวมเลขชุด คือเอาเลขซ้ำกันในแต่ละหมวดมาจับคู่กัน ซึ่งการนำสลากมาจับคู่กันเป็นชุด ทำให้สลากฯ มีมูลค่าหรือมีราคาแพงขึ้น (4) การขายส่ง เป็นการขายสลากฯ โดยการขายส่งยกเล่ม หรือขายช่วงยกเล่มในราคาที่สูงเกินกำหนด ให้กับผู้ที่นำไปจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง (5) การแลกเปลี่ยนสลาก เป็นการนำสลากฯ ของตนไปแลกเปลี่ยนกับสลากของผู้ที่จะนำไปขายต่ออีกทอดหนึ่งในราคาที่เกินกว่ากำหนด โดยการนำไปทำเป็นสลากรวมชุด หรือขายส่งยกเล่มจะเห็นได้ว่าปัญหาทางด้านพฤติกรรม 5 ประการ ที่เกิดจากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในสังคมไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ เกิดจากการขาดเมตตาซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานในจิตใจของทุกคน ที่ทุกคนพึงมีและพึงปฏิบัติ

2. เมตตาในพระพุทธศาสนา

ความหมาย ประเภท และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องของเมตตา

เมตตา ในพระพุทธศาสนา คือความรัก (อภิ.สง.อ. (ไทย) 75/1/1) ที่เป็นธรรมชาติแห่งความรักที่มีสายใยแห่งความปรารถนาดีและความเป็นมิตรไมตรี (พระพุทธโฆสเถระ, 2551: 567) มีคุณลักษณะเป็นการทำความปรารถนาดีให้เกิดขึ้น (พระอุปติสสเถระ, 2541: 172) และ “มีความเป็นไปโดยอาการคิดเกื้อกูลหรือมุ่งทำประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลาย”(พระพุทธโฆสเถระ, 2551: 577) เมตตามี 6 ประเภท เมตตาพรหมวิหาร เป็นธรรม

ประจำใจของผู้ที่ครองชีวิตอย่างประเสริฐ เมตตาในอัปมัญญา เป็นธรรมที่เป็นไปในสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วไป เมตตาในสาราณียธรรม คือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกันอย่างสามัคคี เมตตาในทศบารมี คือเมตตาที่จะนำผู้ปฏิบัติให้บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ เมตตาในเบญจธรรม เป็นธรรมที่ละเว้นจากการเบียดเบียน เมตตาในอารักขกรรมฐาน เป็นธรรมสำหรับผู้บำเพ็ญเพียรเพื่อละกิเลส ในหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเมตตา มีอุเบกขาเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมเมตตาอย่างเด่นชัดที่สุดในด้านความเป็นผู้วางตนเป็นกลางในสัตว์ทั้งหลาย และมีสังคหวัตถุ 4 ประการ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมเมตตาในด้านความเป็นตัวแสดงออกมาภายนอก พยาบาทเป็นหลักธรรมที่เป็นปฏิกิริยาต่อเมตตาที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด เพราะมีส่วนเข้ากันไม่ได้ อาณิสสของเมตตานี้มีมากมาย บุคคลย่อมได้รับคุณประโยชน์ทั้งภายในตัวบุคคลเอง และที่ได้รับมาจากภายนอก

การเจริญเมตตาและพัฒนาการของเมตตาเพื่อการประกอบอาชีพ

การเจริญเมตตาเพื่อการประกอบอาชีพ พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญในการประกอบอาชีพค้าขายที่มีเมตตาเป็นคุณธรรมพื้นฐานในจิตใจ ควรมีเมตตาการประกอบการค้าขายที่ชอบธรรม และมีการทำกำไรด้วยเมตตา พัฒนาการของเมตตาเพื่อการประกอบอาชีพนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ความหมายตาม พุทธประสงค์ของพระพุทธองค์เป็นตัวชี้วัดและตัดสินว่าเป็นความหมายที่ดี มีประโยชน์ และถูกต้องเพื่อจะได้ใช้เป็นกรอบหรือเกณฑ์ในการวิเคราะห์พัฒนาการใช้หลักเมตตาเพื่อการประกอบอาชีพซึ่งเป็นประเด็นที่อาจเห็นหรือตีความต่างกันได้ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากมุมมองของผู้วิจัย ซึ่งผู้อื่นสามารถเห็นต่างกันได้หรือโต้แย้งได้ (วัชรระ งามจิตรเจริญ, 2557: 78) จากเดิมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่มีเมตตาในพรหมวิหารและเมตตาในสาราณียธรรมเพื่อการประกอบอาชีพแล้ว ในสังคมไทยปัจจุบันได้มีการนำเมตตาในเบญจธรรมเพื่อการประกอบอาชีพที่พระอรรถกถาจารย์ได้เรียบเรียงขึ้นมาในภายหลังมาใช้เพิ่มขึ้นมาอีก ซึ่งเป็นพัฒนาการของเมตตาเพื่อการประกอบอาชีพในคัมภีร์พระพุทธศาสนาสู่สังคมไทยปัจจุบันที่ดี มีประโยชน์ ประชาชนทั่วไปเป็นที่รู้จักกันดีเป็นที่นิยมนำมาใช้ และเป็นส่วนหนึ่งของเมตตาเพื่อการประกอบอาชีพที่ถูกต้องตรงตามพุทธประสงค์ของพระพุทธองค์ ดังนั้นในปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาทั้ง 5 ประการนั้น ดังนั้นสามารถนำเมตตาในการประกอบอาชีพทั้ง 3 ประการนี้ มาวิเคราะห์หาแต่ละปัญหานั้นเกิดจากการขาดเมตตาในประเภทใดบ้าง จะได้ نن้อมนำ แนวทางการใช้เมตตา มาวิเคราะห์หาแนวทางในการประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา

3. การประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา

ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา

ปัญหาการขายปลีกเกินราคา ในการขาดความรักในลูกค้าไม่บริสุทธิ์ใจ ไม่เป็นมิตรต่อลูกค้าไม่ทำดีด้วยการไม่มีมิตรต่อลูกค้าคิดเอาเปรียบ เป็นการขาดเมตตาพรหมวิหาร

ปัญหาการขายเลขประกบ ในการขาดความคิดเกื้อกูล คิดเบียดเบียน ทำให้ลูกค้าจำใจต้องซื้อสลากฯ เกินราคาอย่างไม่เป็นธรรม เป็นการขาดเมตตาในเบญจธรรม

ปัญหาการขายเลขชุด ในการขาดหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสามัคคี ไม่คิดทำการปกป้องผลประโยชน์ของลูกค้าอยากขายได้มาก ๆ ไม่คิดกล่าวคำจริงที่มีประโยชน์แนะนำว่าการซื้อ สลากฯ เป็นการเสี่ยงโชคมีทั้งโอกาสได้และเสีย มีจิตโลภอยากได้กำไรมาก ๆ เป็นการขาดเมตตาในสาราณียธรรม

ปัญหาการขายส่งยกเล้ม ให้แก่ผู้ที่น่าไปขายเกินราคา ในการขาดหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข ไม่คิดทำการที่เป็นประโยชน์ให้ลูกค้ามีโอกาสได้ซื้อสลากตามราคา ไม่คิดกล่าวคำจริงที่มีเหตุผลว่าขายเองไม่ขายเกินราคา ไม่คิดเห็นถูกต้องตามคลองธรรมส่งเสริมให้มีการขายเกินราคา เป็นการขาดเมตตาในสาราณียธรรม

ปัญหาการแลกเปลี่ยนสลาก ให้แก่ผู้ที่น่าไปขายเกินราคา ในการขาดหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสมานฉันท์ ไม่คิดเกื้อหนุนสนับสนุนการขายตามราคา ไม่คิดกล่าวคำจริงที่มีสาระว่าสลากฯ ทุกใบมีโอกาสถูกรางวัลได้เท่ากันไม่จำเป็นต้องนำมาแลกเปลี่ยนกันให้มีการขายเกินราคา ไม่คิดเอื้อเพื่อให้ลูกค้ามีโอกาสได้ซื้อสลากตามราคา เป็นการขาดเมตตาในสาราณียธรรม

แนวทางการประยุกต์เมตตา

ด้วยการวิเคราะห์แนวทางผลดีการนำไปใช้ของเมตตาในการประกอบอาชีพ ทั้ง 3 ประการ คือ เมตตาพรหมวิหาร เมตตาในสาราณียธรรม และเมตตาในเบญจธรรม โดยที่เมตตาทั้ง 3 ประการนี้มีความหมายพื้นฐานเดียวกัน คือความรัก เป็นธรรมชาติแห่งความรักที่มีสายใยความปรารถนาดีและมิตรไมตรี

เมตตาพรหมวิหาร แนวทางการแผ่ไปสู่สรรพสัตว์ เป็นหลักธรรมที่เป็นไมตรีและการผูกมิตร เป็นมิตรได้กับทุกคนแม้กับศัตรู

เมตตาในสาราณียธรรม แนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นหลักธรรมที่แสดงถึงประโยชน์ความเกื้อกูลเกื้อหนุน

เมตตาในเบญจธรรม แนวทางการบำเพ็ญและเกื้อกูลแก่การละเว้นการฆ่าเบียดเบียน เป็นหลักธรรมที่แสดงถึงความเอ็นดู ปกป้องคุ้มครอง

การประยุกต์เมตตาเพื่อแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา

ในปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาทั้ง 5 ประการนั้น สามารถน้อมนำแนวทางของเมตตาในการประกอบอาชีพ ทั้ง 3 ประการ คือ เมตตาพรหมวิหาร เมตตาในสาราณียธรรม และเมตตาในเบญจธรรมมาประยุกต์ใช้

1. เมตตาในการแก้ปัญหาขายปลีกเกินราคา

แนวทางแก้ปัญหา คือ เมตตาพรหมวิหาร ด้วยแนวทางการแผ่ความรัก ความเป็นไมตรี และการผูกมิตรไปสู่ลูกค้าทุกท่าน

2. เมตตาในการแก้ปัญหาขายเลขประกบ

แนวทางแก้ปัญหา คือ เมตตาในเบญจธรรม ด้วยแนวทางทางการบำเพ็ญและเกื้อกูลแก่การ ละเว้นการฆ่าเบียดเบียน แสดงถึงความเอ็นดู ปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์แก่ลูกค้าทุกท่าน

3. เมตตาในการแก้ปัญหาขายเลขชุด

แนวทางแก้ปัญหา คือ เมตตาในสาราณียธรรม ด้วยแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่แสดงถึงความรัก ความสามัคคี ประโยชน์ความเกื้อกูลเกื้อหนุนให้ขายสลากฯ ตามราคา

4. เมตตาในการแก้ปัญหาขายส่ง

แนวทางแก้ปัญหา คือ เมตตาในสาราณียธรรม ด้วยแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่แสดงถึงความรัก ความสันติสุข ร่วมปกป้องการขายสลากฯ ตามราคา

5. เมตตาในการแก้ปัญหาแลกเปลี่ยนสลากฯ

แนวทางแก้ปัญหา คือ เมตตาในสาราณียธรรม ด้วยแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่แสดงถึงความรัก ความสมานฉันท์ ร่วมกันป้องกันการขายสลากฯ เกินราคา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรให้ความสนใจในการรณรงค์หรือการขายสลากให้มีความเป็นธรรมทั้งแก่ผู้ขายและผู้ซื้อ เพราะที่ผ่านมาการขายเกินราคา จนบางครั้งดูเหมือนผู้ขายเอาเปรียบผู้ซื้อเช่นบางงวดเลยสวย เลขดัง ก็ขายเกินราคาดมาก รัฐบาลควรจัดการการซื้อขายให้อยู่ในราคามเป็นธรรมทั้งผู้ขายและผู้ซื้อสลากต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรจัดการให้ราคาเป็นธรรมทั้งผู้ซื้อและผู้ขายโดยกำหนดเป็นแนวปฏิบัติให้ปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป 2 เรื่อง คือ

1. ศึกษาหลักการปฏิบัติในการขายสลากตามราคาที่กำหนดได้จริงหรือไม่
2. ศึกษาการผลกระทบการซื้อขายสลากระหว่างซื้อขายกับผู้ด้วยความเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- พระพุทธโฆสเถระ. (2551). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*. แปลโดย สมเด็จพระพุทธปาหัง (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส.
- พระมหาบุญเรือน ปวงกโร (พิลาพันธ์). (2542). *การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุปัชฌาย์. (2541). *วิมุตติมรรค*. แปลโดย พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตโต) และคณะ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ (และศรัณย์ ชิตลักษณ์). (2554). *สลากกินแบ่ง: โครงสร้างอำนาจและผลประโยชน์ของใคร*. รายงานวิจัย, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร งามจิตรเจริญ. (2557). *สถานภาพของพระสงฆ์สมัยใหม่กับพระวินัย*. ใน นานาสาระ. รวบรวมโดย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: เอ็มเอนเตอร์ไพรส์.
- ศรีสุ. (ม.ป.ป). *รวมเรื่องกรุงเทพฯ ตอนเหตุการณ์ในสมัยรัชกาลที่ 6*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สมัย ร.8.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2527). *รวมธรรมะ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์.
- สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. *ประวัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2561, จาก http://www.glo.or.th/ewt_news.
- สุจินต์ บริหารวนเขตต์. (2539). *เมตตา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา.